୧୨
ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ

କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ

୧୨.୧ କବିତାର ପୃଷ୍ଠଭୂମି

୧୮୦୩ ମସିହାରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକୃତ ହେଲାପରେ ଇଂରେଜ ଶାସନ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଶାସନର ସୁବିଧାର ଆଳ ଦେଖେଇ ଇଂରେଜମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳକୁ ମାଡ୍ରାସ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି ସହିତ, ସିଂଇଭୂମି, ଚାଇଁବସା, ଚକ୍ରଧରପୁର ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବିହାର ସହିତ ମିଶାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା କହିଲେ କେବଳ କଟକ, ପୁରୀ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାକୁ ବୁଝାଉଥିଲା । ଗଜପତିଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଶା ଭୂଖଣ୍ଡ ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଥିଲା ତାହାର ସୀମାରେଖା ସଂକୁଚିତ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

୧୮୭୦ ମସିହା ପରେ କିଛି ଓଡ଼ିଆ ମାଟିର ପୁଅମାନେ ଅଖଣ୍ଡ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଂଚଳକୁ ଏକତ୍ରୀତ କରି ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏହି ଉଦ୍ୟମରେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିର ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ, ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ଦାସ, ମଧୁସୂଦନ ଦାସ, ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବଂଧୁ ଦାଶ ପ୍ରମୁଖ ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ । ତେଣୁ ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମେ 'ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ' ଆହୂତ କରାଗଲା । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ କରାଇବାର ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଓଡ଼ିଆ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଗଲା । ଏହି ଅବକାଶରେ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଯିଏ ମଧୁ ବାରିଷ୍ଟର ନାମରେ ପରିଚିତ ସେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ 'ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ' ନାମରେ ଏକ କବିତା ରଚନା କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ମନରେ ଜାତୀୟ ଚେତନା ଜାଗ୍ରତ କରାଇବା ଥିଲା ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

୧୨.୨ କବିତାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ

ଓଡ଼ିଶା ବା ଉତ୍କଳର ଐତିହ୍ୟ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କଳାର ଦେଶ ଥିଲା ଏ ଉତ୍କଳ । ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶା ବା ଉତ୍କଳର ସୁନାମ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଇଂରେଜ ଶାସନ ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶା ବା ଉତ୍କଳବାସୀଙ୍କର ବୀରତ୍ୱ ନଥିଲା କି ଗୌରବମୟ ବାଣିଜ୍ୟ ନଥିଲା । ପରାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ସୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପୂର୍ବର ଐତିହ୍ୟ, ପୂର୍ବର ଗାରିମା ଯେପରି କୁଆଡ଼େ ହଜି ଗଲା । ଧନ ଦୌଲତରେ ଯେଉଁ ଉତ୍କଳ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା, ତା'ର ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ ହୋଇପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଦରିଦ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେଲା ।

ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ମନରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟବୋଧ ସୃଷ୍ଟି କରାଇ ପୁନର୍ବାର ସେହି ଅତୀତ ଗୌରବକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ ଥିଲେ ଅନ୍ୟତମ । ତାଙ୍କର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ଜାଗ୍ରତ ହୁଅନ୍ତୁ, ନିଜର ନ୍ୟାର୍ଯ୍ୟ ଦାବୀ ହାସଲ କରନ୍ତୁ । ଓଡ଼ିଶା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହୋଇ ତା'ର ସମୃଦ୍ଧି ହେଲା ଜାଗ୍ରତ ନ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ସମୃଦ୍ଧି ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ସୁପ୍ତ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଇ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ପ୍ରଦେଶରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଏହି କବିତା ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ମାର୍ମିକ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା ହିଁ ଏହି 'ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ' କବିତାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

୧୨.୩ ମୂଳ ପାଠ

ତୁ ପରା ବୋଲାଉ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ
ତେବେ କିମ୍ପା ଏତେ ଭୀରୁ ?
ତୋହର ଜନନୀ ରୋଦନ କରିଲେ
କହିବାକୁ କିମ୍ପା-ଡରୁ ।୧ ।

ତୋ ପୂର୍ବପୁରୁଷେ ଜୟ କରିଥିଲେ
ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ,
ତାଙ୍କରି ଔରସେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ତୁହି
କେଉଁ ଗୁଣେ ତାଙ୍କୁ ସରି ? ।୨ ।

ତୁ ମନେ ଭାବୁଚୁ ତୋଷାମଦ କରି
ବଢ଼ାଇବୁ ଜାତି ମାନ,
ତୋଷାମଦିଆର କୁକୁର ପ୍ରକୃତି
ଅଇଁଠା ପତରେ ଧ୍ୟାନ ।୩ ।

ତୋଷାମଦକାରୀ କ୍ଷିପ୍ର ଶ୍ୱାନ ପରି
ସହଜେ ଚିହ୍ନା ନ ଯାଏ,
ଭୃତ୍ୟ ଭାବଧରି ଗୋଡ଼ ଚାଟୁ ଚାଟୁ
ବିଷ ଲେପି ଦେଇଥାଏ ।୪ ।

ତୋଷାମଦ ଅଟେ ଅନ୍ଧାର ଗୋହିରି
ସ୍ୱାର୍ଥ ତହିଁ ଲୁଚି ବସେ,
ସରଳ ପଥିକ ବାଟରେ ଭେଟିଲେ
ଅଜ୍ଞାତରେ ତାକୁ ନାଶେ ।୫ ।

ଜାତିର ଉନ୍ନତି ହେବ କିରେ ଭାଇ
ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଜଗତ ମଣି,
ଗୋଦର ଗୋଡ଼ରେ ମାଉଁସ ଲାଗିଲେ
ଦେହର କି ଶୁଭ ଗଣି ? ।୬ ।

ଜାତିର ଉନ୍ନତି ସେ କାହିଁ କରିବ
ସ୍ୱାର୍ଥେ ଯାର ବ୍ୟସ୍ତ ମନ,
ଶାଗୁଣା ବିଲୁଆ ଚିକିତ୍ସକ ହେଲେ
ଶବ କି ପାଇବ ପ୍ରାଣ ? ।୭ ।

ଜାତି-ନନ୍ଦିଘୋଷ ଚଳିବ କି ଭାଇ
ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସାରଥି କଲେ,
ଟାଣେ କିରେ ଗାଡ଼ି ଦାନାର ତୋବଡ଼ା
ଘୋଡ଼ା ମୁହେଁ ବନ୍ଧା ଥିଲେ ? ।୮ ।

ସ୍ୱାର୍ଥର ବନିତା ଅଟେ ତୋଷାମଦ
ଭୟ ମିଥ୍ୟା ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର,
ରାଜ୍ୟରେ ବିପ୍ଳବ ନିଶ୍ଚୟ ଘଟିବ
ଏମାନେ ହେଲେ ଏକତ୍ର ।୯ ।

ଉଠରେ ଉଠରେ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ
ଉଠିବୁ ତୁ କେତେ ଦିନେ,
ପୂରୁବ ଗୌରବ ପୂରୁବ ସାହସ
ପଡ଼ିବ କି କେବେ ମନେ ? ।୧୦ ।

ତୋହର ଜନନୀ ବୀର ପ୍ରସବିନୀ
ଧୂଳିରେ ପଡ଼ିଛି ଦେଖ,
ଜନ-ସମାଜରେ ଏ ମହୀ ମଧ୍ୟରେ
କିପରି ଦେଖାଉ ମୁଖ ? ।୧୧ ।

ତୋ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ସ୍ୱର୍ଗଧାମେ ଥାଇ
ଭୋଗୁଛନ୍ତି ମନସ୍ତାପ,
ତାଙ୍କରି ଜୀବନ କରି ବିସ୍ମରଣ
କରୁଛୁ ତୁ ମହାପାପ ।୧୨ ।

୧୨.୪ କବିତାର ସାରାଂଶ

କବି ଉତ୍କଳର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଆମେ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ ବୋଲି ନିଜକୁ ପରିଚୟ ଦେଉଛନ୍ତି ମାତ୍ର ଭୀରୁ ପରି କାହିଁକି ହେଉଛନ୍ତି । କାରଣ ଉତ୍କଳୀୟମାନେ ଯୋଦ୍ଧା, ବୀର ଥିବାର ଇତିହାସ କହେ । ଆମେ ବୀରଜାତିର ସନ୍ତାନ । କିଂତୁ ଆଜି ଆମ ମାତୃଭୂମିର ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ ହେଉଥିଲାବେଳେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟାଚାରିତା ହେଉଥିଲାବେଳେ ଆମେ ତାହାର ସନ୍ତାନ ହୋଇ କିପରି ନୀରବରେ ବସି ରହିଛନ୍ତି ? ଆମର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷର ବୀରତ୍ୱ ହେଲା ବହୁ ଉଚ୍ଚରେ । ସେମାନଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଉତ୍କଳ ବା ଓଡ଼ିଶା ଗଙ୍ଗାନଦୀ ଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ମାତ୍ର କବି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କହୁଛନ୍ତି ଯେ ସେହି ବୀରମାନଙ୍କର ଔରସରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଆମେ ତାଙ୍କର କେଉଁ ଗୁଣକୁ ସମାନ ? ?

ଯେଉଁ ଉତ୍କଳୀୟ ବୀର ଜାତି ଭାବରେ ସୁଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରିଥିଲା, ତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ହୋଇ ଆମେ ଆଜି ତୋଷାମଦିଆ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏଭଳି ତୋଷାମଦ ପ୍ରକୃତିକୁ କବି ଘୃଣାଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଛନ୍ତି । କାରଣ ତୋଷାମଦ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଜାତିର ମାନ ସମ୍ମାନ କେବେ ବୃଦ୍ଧିପାଏ ନାହିଁ । ବରଂ ଏପରି ଏ ତୋଷାମଦିଆ

ହେଉଛି କୁକୁର ପ୍ରକୃତି ପରି । କୁକୁରର ସର୍ବଦା ଅଇଁଠା ପତ୍ର ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ରହିଥାଏ । ଏହି କୁକୁର ପ୍ରକୃତି ସହଜରେ ଚିହ୍ନା ନ ପଡ଼ିଲେ ବି ଚାକର ପରି ମାଲିକର ଗୋଡ଼ ଚାଟୁ ଚାଟୁ ବିଷ ଲେପିଦେଇଯାଏ ।

ପୁନର୍ବାର ତୋଷାମଦ ଭାବ ହେଉଛି ଅନ୍ଧାର ବାଟ ପରି, ଯେଉଁଥିରେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ସେ ସରଳ ପଥିକଟିଏ ବାଟରେ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ଅଜାଣତରେ ତାକୁ ଦଂଶନ କରି ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖକୁ ଠେଲିପକାଏ । କୁକୁର ଯେପରି ପରମ ସ୍ୱାର୍ଥପର ଜୀବ ସେହିପରି ତୋଷାମଦକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି । ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ସେ ଯେକୌଣସି କୁତ୍ସିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରେ ।

ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଏପରି ସ୍ୱାର୍ଥପର ହେଲେ ସେ ଜନ୍ମିତ ଜାତିର କେବେ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ସ୍ୱାର୍ଥପରତା ହିଁ ଜାତି ବିକାଶର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ଯାହାର ମନ ସର୍ବଦା ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ କରିବାରେ ଥାଏ ସେ ଜାତିର ଉନ୍ନତି କିପରି ଚିନ୍ତା କରିପାରିବ ? ? ଯେପରିକି ଶାଗୁଣା ବିଲୁଆଙ୍କୁ ଯଦି ଚିକିତ୍ସକ କରାଯାଏ ତାହେଲେ ଶବ ଜୀବନ ଲାଭ କରିପାରେ ନାହିଁ । ବରଂ ମୃତ୍ୟୁ ତା'ପାଇଁ ଶ୍ରେୟସ୍କର । ପୁଣି କବି କହୁଛନ୍ତି ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଯଦି ସର୍ବଦା ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେବା ତାହେଲେ ଜାତିର ବିକାଶମୂଳକ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥ ଚାଲିବ କିପରି ? ଯେପରି ଘୋଡ଼ାର ମୁହଁରେ ଦାନା ବନ୍ଧାଥିଲେ ସେ ଗାଡ଼ି ଟାଣିପାରେ ନାହିଁ, ସେହିପରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଜଡ଼ିତ ରହିଲେ ଜାତୀୟ ଉନ୍ନତି କେବେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଯାହାର ମନ ସର୍ବଦା ଜଡ଼ିତ, ସେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ତୋଷାମଦ କରିବ ହିଁ କରିବ । ଏଥି ସହିତ ସେ ଭୟ କରିବ ଓ ମିଥ୍ୟା କହିବ । ଏସବୁ ସମ୍ମିଳିତ ହେଲେ କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ବା ଜାତିର ନିଶ୍ଚୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ କବି ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ ହେବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ତୁ ଉଠ, ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଆଉ ଶାସକ ପାଖରେ ତୋଷାମଦ କରନା । ତୋଷାମଦ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଶୋଭା ଦାୟକ ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ ଆମ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଥିଲେ ମହାନ ବୀର । ଏ ମାଟି ବୀର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛି ।

ଆଜି ଜନ୍ମମାଟିର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ସେହି ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତିକୁ ସ୍ମରଣ କର । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୁଅ । ଉତ୍କଳର ବା ଓଡ଼ିଶାର ଏପରି ଦୁରବସ୍ଥା ଦେଖି ସ୍ୱର୍ଗଧାମରେ ଥାଇ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ମନସ୍ତାପ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସୁଖ ଦେବା ପାଇଁ ଆମକୁ ପଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଉତ୍କଳର ମାନସମ୍ମାନ ଓ ପୂର୍ବ ଗୌରବକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୧୨.୫ କବି ପରିଚୟ

କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସତ୍ୟଭାମାପୁର ଗ୍ରାମରେ ୧୮୪୮ ମସିହାରେ କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଜଣେ ଓକିଲ ଓ ଦେଶ ସେବକ ଭାବେ ପରିଚିତ । ଓଡ଼ିଆ ସ୍ୱାଭିମାନ ରକ୍ଷା କରିବା ତାଙ୍କ ଜୀବନର ବ୍ରତ ଥିଲା । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଉଦ୍‌ବୋଧିତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ମାତ୍ର ଛଅ ଗୋଟି କବିତା ଲେଖିଥିଲେ । ଯାହା ତାଙ୍କୁ ସୁସାହିତ୍ୟିକର ଆସନ ଦେଇଛି । ତାଙ୍କ ରଚନା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଜୀବନର ଉକ୍ତି, ସନ୍ତାନର ଉକ୍ତି, ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ ଇତ୍ୟାଦି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନରେ ତାଙ୍କ ଭୂମିକା ଯଥେଷ୍ଟ ରହିଛି । ମଧୁବାରିଷ୍ଟର ଭାବରେ ସୁପରିଚିତ ଏହି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଅଭ୍ୟୁତ୍‌ଥାନ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ୧୯୩୪ ମସିହାରେ ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କରିଥିଲେ ।

୧୨.୬ କଠିନ ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଭୀରୁ - ଭୟାଳୁ, ଡରୁଆ

ରୋଦନ - କାନ୍ଦିବା,

ଜନନୀ - ମାଆ

ଔରସେ - ବୀର୍ଯ୍ୟରୁ

ସରି - ସମାନ

ଶ୍ୱାନ - କୁକୁର

ଭୃତ୍ୟ - ଚାକର

ଗୋହିରି - ବାଟ

ନାଶେ - ନଷ୍ଟକରେ

ଅଜ୍ଞାତରେ - ଅଜଣାରେ

ବନିତା - କନ୍ୟା, ଝିଅ

ପ୍ରସବିନୀ - ଜନ୍ମଦାତ୍ରୀ

ତୋଷାମଦ- ଖୋସାମୋଦ କରିବା, ଅଯଥା ପ୍ରଶଂସା କରି ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ କରିବା

ନନ୍ଦିଘୋଷ- ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରଥର ନାମ

(ଏଠାରେ ଜାତିକୁ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇଛି)

୧୨.୭ ଭାବ ଅବବୋଧ :

i) ତୋଷାମଦିଆର କୁକୁର ପ୍ରକୃତି
ଅଇଁଠା ପତରେ ଧ୍ୟାନ ।

ଭାବାର୍ଥ

କୁକୁରମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ହେଲା ମୁଠାଏ ଖାଇବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଅଇଁଠା ପତ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଯାହା ହେଉ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇ ପେଟ ପୂରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସ୍ୱାଭିମାନ କ'ଣ ତାକୁ ଜଣା ନଥାଏ । କବିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟପାଖରେ ତୋଷାମଦଗିରି କରନ୍ତି, ସେମାନେ କୁକୁର ପରି ଯେକୌଣସି ମତେ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥଟିକୁ ହାସଲ କରିବେ । ସେଥିପାଇଁ ତୋଷାମଦିଆଙ୍କୁ କବି କୁକୁର ପ୍ରକୃତି ସହିତ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଯଥାର୍ଥ ଅଟେ ।

ii) ଜାତିର ଉନ୍ନତି ସେ କାହିଁ କରିବ
ସ୍ୱାର୍ଥେ ଯା'ର ବ୍ୟସ୍ତ ମନ ।

ଭାବାର୍ଥ

ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ସର୍ବଦା ଲିପ୍ତ ରହିଲେ କୌଣସି ଜାତିର ଉନ୍ନତି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ତ୍ୟାଗ କରି ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରିପାରିଲେ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ।

iii) ଜାତି-ନନ୍ଦିଘୋଷ ଚଳିବ କି ଭାଇ
ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସାରଥି କଲେ
ଟାଣେ କିରେ ଗାଡ଼ି ଦାନାର ତୋବଡ଼ା
ଘୋଡ଼ା ମୁହେଁ ବନ୍ଧା ଥିଲେ !

ଭାବାର୍ଥ

ଗାଡ଼ି ଟାଣୁଥିବା ଘୋଡ଼ାର ମୁହଁରେ ଯଦି ଦାନା ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବ ତେବେ ଯେପରି ସେ ଗାଡ଼ି ଟାଣିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ ସେହିପରି ସ୍ୱାର୍ଥ ରଖି ଜାତି ରୂପକ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥକୁ ଟଣାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଅର୍ଥାତ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ରଥର ଚାଳକ ହେଉଛି ସାରଥି । ସ୍ୱାର୍ଥ ଯଦି ସାରଥି ହେବ ତାହେଲେ ଜାତିର ଉନ୍ନତି-ରଥ ଚାଲିବା ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ ।

୧୨.୮ ପାଠାନ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ (ଦୀର୍ଘ)

i) 'ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ' କବିତାରେ କବି କାହାକୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଛନ୍ତି ଓ କାହିଁକି ?

ii) ଏହି 'ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ' କବିତା ଲେଖିବାର କବିଙ୍କର କି ଅଭିପ୍ରାୟ ଥିଲା ?

iii) ଉତ୍କଳର ଅତୀତ ଗୌରବକୁ କବି କାହିଁକି ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି ?

iv) ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ କବିତାରୁ କବିଙ୍କର ଉତ୍କଳୀୟ ପ୍ରୀତିର ପରିଚୟ ଦିଅ ।

ପାଠାନ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ (ସଂକ୍ଷିପ୍ତ)

କ) କିଏ ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୟ କରିଥିଲେ ?

ଖ) ତୋଷାମଦିଆଙ୍କୁ କାହିଁକି କୁକୁର ପ୍ରକୃତି ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇଛି ?

ଗ) ତୋଷାମଦକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତି କ'ଣ ? ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ?

ଘ) ଜାତିକୁ କାହିଁକି ନନ୍ଦିଘୋଷ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇଛି ?

ଙ) ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ କବିତାରେ କବି କାହାକୁ କାହିଁକି ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଛନ୍ତି ?

୧୨.୯ ବିଷୟ ବୋଧଗତ ପ୍ରଶ୍ନ

ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ ଉତ୍ତର ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର -

i) ଗଙ୍ଗା ଗୋଦାବରୀ .... ଅଟନ୍ତି ।

(ନଦୀ, ପାହାଡ଼, ରାସ୍ତା)

ii) କୁକୁର ଅଇଁଠା ପତରକୁ ଧ୍ୟାନ ଦିଏ । କାରଣ ପତରରେ .... ଥାଏ ।

(ମାଂସ, ବାଲି, କାଠ)

iii) ଶାଗୁଣା.................. ଚିକିତ୍ସକ ହେଲେ ଶବ ପ୍ରାଣ ପାଏ ନାହିଁ ।

(ବିଲୁଆ, କାଉ, ମାଙ୍କଡ଼)

iv) ଘୋଡ଼ା .... ଟାଣେ ।

(ଗାଡ଼ି, ସାଇକେଲ, ମଟର)

v) ....ରେ ମାଉଁସ ଲାଗିଲେ ଶୁଭ ନୁହେଁ ।

(ଗୋଦରଗୋଡ଼, ହାତ, ମୁଣ୍ଡ)

୧୨.୧୦ ପାଠାନ୍ତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର

କ) ଉତ୍କଳୀୟମାନଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୟ କରି ଉତ୍କଳର ସାମାଜ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ ।

ଖ) ତୋଷାମଦ ଅର୍ଥାତ ପରଖି ମିଛ ପ୍ରଶଂସା କରି ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ କରିବା । କୁକୁରମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ହେଲା ଅଇଁଠାପତର ଚାଟିବା । ସେମାନଙ୍କୁ ଯେତେ ମାରିଲେ ମଧ ସେମାନେ ପୁଣି ଯାଇ ଅଇଁଠା ପତର ଚାଟିବେ । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଭିମାନ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତୋଷାମଦ ପରି କୁକୁର ପ୍ରକୃତି ଧରି କେବେ ଜାତିର ଉନ୍ନତି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଗ) ତୋଷାମଦକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ହେଲା ସେମାନେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ଅନ୍ୟର ଗୋଡ଼ ଚାଟିବାକୁ ମଧ କୁଣ୍ଠା ବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଶଂସା କରି କାର୍ଯ୍ୟହାସଲ କରିବାରେ ସେମାନେ ଧୂରନ୍ଧର । ଚାକର ବା ଭୃତ୍ୟ ପରି ଅତି ନରମଭାବ ଦେଖାଇଲେ ମଧ ସମୟ ସୁଯୋଗ ଦେଖି ଅନ୍ୟକୁ ବିଷ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରେ ନାହିଁ । ଏପ୍ରକାର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସହଜରେ ଚିହ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଘ) ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରଥର ନାମ ହେଉଛି ନନ୍ଦିଘୋଷ । ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ଏହି ରଥ ଚାଲେ । ତେଣୁ ସମୟରୂପକ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ଜାତିରୂପକ ରଥ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ହୁଏ ବା ଉନ୍ନତି ପଥରେ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେଥିପାଇଁ ଜାତିକୁ ନନ୍ଦିଘୋଷ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇଛି ।

ଙ) ଉତ୍କଳର ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୀତିର ଖରାପ ପରିସ୍ଥିତି ଦେଖି କବି ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଅନ୍ତରାତ୍ମା କାନ୍ଦି ଉଠିଛି । ତେଣୁ ସେ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ କବିତା ମାଧ୍ୟମରେ ସୁପ୍ତ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ ତଥା ଅଳସୁଆମି ଛାଡ଼ି ଉନ୍ନତି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ବିଷୟ ବୋଧଗତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର

i) ନଦୀ ii) ମାଂସ iii)ବିଲୁଆ,

iv)ଗାଡ଼ି, v) ଗୋଦରଗୋଡ

•••